

עבודת השם

פזת "בא"ר

שהוא אינו עומד ברשות עצמו. הוא יוכל לעשות רק את אשר יצוה אותו האלוהים. בלעם פוקד על בלק להכין לו שבעה מזבחות עליהם יקריב קרבנות, בתקוה שכך ירצה את האלוהים ותשרה עליו הרוח. אולם כל התחבולות לא הועילו. משפחת בלעם את פיו, נמצא מברך ומהלל את עם ישראל. בלק מציע לנסות שוב, ולקח את בלעם לעמדת תצפית אחרת על עם ישראל החונה בגבולו. גם הפעם לא מועילות התחבולות, והבא לקלל נמצא מברך. לאחר נסיון נוסף, שלישי, מגרש בלק הזועם את בלעם מעל פניו ושולח אותו חזרה לביתו.

בין הברכות והנבואות הנשמעות, ברוח ה', מפיו של בלעם, אנו מוצאים כמה ענינים נעלים ויסודיים במהות העם היהודי. בלעם אומר: "הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב" – נבואה המבטאת את יחודו וסגולתו של העם; הוא מצין: "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" – בטוי ליחס והאהבה המיוחדת של ה' לעם ישראל; עוד הוא מברך ומתנבא: "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא"; וכן: "מה טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל", ועוד ברכות רבות. חשוב לצין שהנבואה וההבטחה לגאולה העתידית ולבוא מלך המשיח, מקורה אף היא בגבולות בלעם: "אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב, דרך בוכב מיעקב וקם שבט מישראל ומוחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת...."

"וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב". משנכשל בלעם בשליחותו, החליט לפצות את בלק בעצה טובה. על-פי עצה זו, פתו בנות מואב את בני ישראל השוכנים לגבולם והסיתו אותם לדבק באילניהם. בחרון אפו, מצוה ה' למשה, להזקיק את העובדים לאילל, לבעל פעור, ומשה מעביר את המסר לשופטי ישראל: "הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור". אל שיא ההדרדרות והחצפה מגיע זמרי בן סלוא, מנשיאי שבט שמעון. לעיני משה ולעיני כל ישראל הוא מביא עמו לאהלו אשה מדינית. בתוך המבוכה הכללית שמשתררת, קם פנחס בן אלעזר, נכדו של אהרן הכהן, נוטל רמח בידו, ונכנס אל האהל בעקבות החוטאים. בקנאותו לדבר ה' ולהלכה, הוא דוקר את הישראלי והמדינית. מעשה הגבורה של פנחס, עוצר את המגפה הקשה שהחלה להשתולל בעקבות חטאי ישראל והפילה עשרים וארבעה אלף חללים. (מדרש רבה)

לפני שנתבונן במדרש ובלמודו על שני הדורות, יש להתבונן בדורם של בני ישראל ערב הכניסה לארץ. בפרשתנו אנו נמצאים סמוך למיתתו של משה, ערב הכניסה לארץ. בשעה זו אנו נפגשים בשתי דמויות מנגדות זו לזו. האחת רואה עמל בישראל ומביטה בו און, והשנייה מביטה בעין טובה על עם ישראל. באפן מפתיע, מי שמוכיח את ישראל על כל

"וירא בלק, בן-צפורה, את כל-אשר-עשה ישראל, לאמרי" (בלק כב,ב) בלק בן צפורה, מלך מואב, עוקב בחרדה אחר מסע הכבוש והנצחונות של עם ישראל בדרכו לארץ. הוא חושש שעתה יגיע תורו, והוא פנה לשכנתו השנואה, מדין, לחבר אליו במאבק נגד בני ישראל. שתי המדינות משגרות שליחים נכבדים אל בלעם, הנביא והמכשף הרשע, כדי שיבוא לקלל את בני ישראל וכך להביס אותם. בלעם מבקש מהמשלחת להמתין עד הבקר, כדי שיוכל לקבל את הסכמת הקב"ה לשליחות. בזילה נגלה אלוהים אל בלעם וצוה עליו "לא תלך עמהם, לא תאור (= תקלל) את העם כי ברוך הוא". בבקר מודיע בלעם למשלחת, כי על פי צווי ה' אינו יכול ללכת עמהם. בלק המלך לא מתיאש. הוא מוסיף ושולח משלחת נכבדה מהראשונה. בלעם מסביר לנכבדי מדין, כי בעד כל-הווי-שבועולם לא יוכל לעבר על דבר ה'. בכל זאת הוא מציע להם להמתין לבקר. באותו לילה אומר אלוהים לבלעם: "לך אתם ואך את הדבר אשר אדבר אליך אתו תדבר".

בלעם יוצא לדרך רכוב על אתונו. התלהבותו של בלעם לקלל את עם ישראל מכעיסה את ה'. הוא מציב בדרך מלאך ובידו חרב שלופה. האתון המבהלת נוטה מן הדרך אל השדה, ובלעם שאינו רואה את המלאך הרוחני, מכה את אתונו להחזירה לדרך. המלאך שב ומתייבב במשעול הכרמים, שם אין לאתון להיכן לסטות. היא גלחצת לקיר מפחד המלאך, ובתוך כך לוחצת את רגלו של בלעם. בלעם מוסיף להכותה. שוב מתייבב המלאך, והפעם במקום צר כל-כך, שאינו מאפשר מעבר. האתון רובצת על מקומה, ובלעם מכה אותה בכעס רב. ואז מתחולל הפלא: ה' פותח את פי האתון, והיא מטיפה לבלעם על שהוא מכה אותה למרות נאמנותה רבת השנים. אז גם נגלה המלאך אל בלעם ומוכיח אותו. הוא אומר לו כי האתון הצילה אותו ממות, ועתה עליו להשמר ולדעת כי שליחותו תתבצע רק על-פי הנחיות ה'. התקוה הגדולה שתלה בלק בבלעם, הפכה מהר מאוד לאכזבה וכעס. כשהגיע בלעם למואב, הבהיר שוב לבלק,

19:29	כניסת השבת
20:34	צאת השבת
19:51	שקיעה
21:03	ר. חם
5:40	הנץ

הפטירה: "והיה שארית"

חטאיהם בתוכחות חריפות ביותר הוא משה רבנו בספר דברים, שאף מסים את דברי התוכחה בתשעים ושמונה קללות. לעמת זאת, מי שמברך את ישראל ולא רואה בהם עמל ואון הוא דוקא בלעם הרשע. וצריך לעין בדברי איד נהפכו היצרות, שבלעם הרשע רואה רק טוב בישראל, ואלו משה רבנו מוכיחם, ולבסוף גם מונה תשעים ושמונה קללות? בנהג שבועלם יש דרכים רבות לישוב סתירות מעין אלה. אנו רגילים להסביר שהדרך המשמעותית, החשובה והיסודית ביותר להסברת סתירות, היא לדבר על צד אחד בסתירה כצד חיצוני ועל צד שני כצד פנימי. אם נשאל בענייננו מה חיצוני ומה פנימי, נאמר, על פי פשוט, שבלעם, האומר "לא הביט און בעקב", מבט במבט פנימי על ישראל, שבאמת בפנימיותם הכל טוב. לעמתו משה רבנו המוכיח ומונה קללות, מתבונן במבט חיצוני על ישראל. אולם, הסבר זה גופא הוא קשה: כיצד יתכן לומר שבלעם רואה את הפנים ואלו משה רואה את החוץ? אם ננקט בלשון של חסידים בדבר היחס שבין חידוש ופשוטות, התשובה היא, שבשביל בלעם, הטוב השלם של "כלד יפה רעיתי ומום אין בך" הוא חידוש. לכן למרות שנקדת ההנחה שלו היא הקללה ולשם כך הוא בא, הוא מדבר ברכה. המהפך שחל בבלעם, מהמקום שיש הוה

אמינא לקלל אל האמת הפנימית שהכל ברכה, הוא חידוש עצום לדמותו של מי שבא לקלל את ישראל. לעמת זאת, משה רבנו מעולם לא קלל מעצמו, חלילה, ופשיטא אצלו שהכל מתהפך לברכה. כל ימיו נאבק משה רבנו עם הקב"ה שבביכול רצה להשמיד את ישראל ועמד בפרץ פעם אחר פעם, מפני שהוא אינו מבט און ואינו רואה עמל בישראל אלא רק בטובתם של ישראל, "ותרא אותו כי טוב הוא" טוב שמו". אולם דוקא מפני הפשוטות הגמורה של הבטחון השלם בטוב שאינו חידוש אצל משה רבנו, הוא פנימי ושלם לתקן חלקים חיצוניים בישראל שצריכים תקון, כדי להתאים גם אותם אל אותו הטוב. מי שהטוב הזה אינו מנח אצלו בפשוטות והוא עסוק בעול ובעמל, מיד הוא יראה בהם את העקר. ואם יש לו כוונות ודון, הוא אף ימצא מקום להתגדר בו כדי לקלל. לכן לאחד כזה מראים רק ברכה. אולם מי שאצלו הברכה היא הבסיס הפשוט ו"לא הביט און בעקב" זו הנדאות ותמצית דם החיים, ממילא אם יש כמה ענינים חיצוניים שצריך לרפאם כדי להתאימם לאמת הזו, הוא מתפנה לעסק בכך. אם כן, משה רבנו שרוי בפנימיות הברכה לאין ערף יותר מבלעם הרשע, ודוקא משום כך הוא אינו צריך לחידוש זאת. (הרב יהושע שפירא)

סיפור בהמשכים "פרנסה בכבוד" חלק א.

הרשל עמד משתומם בחדרו של הצדיק. הוא היה מוכן לבצע כל אשר יצוה עליו, אך כשאמר הצדיק את דבריו, התקשה להבין. לאחר שהרשל התחנן עם בתו של אחד מעשרי הכפר יאנובצ'ה, היה סמוך על שלחן חותנו. חמיו קבל עליו לדאג לפרנסת חתנו ובני ביתו, כדי שהוא יהיה פנוי לשקד על למוד התורה. כך עברו עליו כמה שנים טובות שבהן ישב ולמד ולא ידע מחסור. אך הגיע היום וחותרו של הרשל הלך לעולמו, ובבת-אחת הטל על שכמו של הרשל על הפרנסה. הוא החל לעסוק בעבודות קטנות, וגם קנה דברי סרקית כדי לסחור בהם, אולם הכנסותיו היו זעומות. ככל שעבר הזמן גברו הפצרותיה של אשתו, שניהג כמנהג הסוחרים, יסובב בעירות, ואולי יזדמן לו עסק טוב שיוכל להרוויח ממנו. הרשל נעתר. בלב מלא תפלה ותקווה נפרד מאשתו וילדיו ויצא לדרך. הוא עבר מעירה לעירה בלי למצא מקור פרנסה כלשהו, עד שבא לעירו של הצדיק רבי יששכר-דב-בעריש מוואלברוז. הרשל היה נואש למדי. בדרך קבל עצות למכיר מסוחרים, אולם שום דבר לא הבשיל לעסק רוחי. הרשל נכנס אל הצדיק וגולל לפניו את מצבו העגום. הצדיק הקשיב רב-קשב, וכשסיים אמר לו הרבי: "שוב לביתך, ועסוק בדיני ממונות שב'חשן משפט' [=החלל בשלחן ערוך העוסק בדיני ממונות]". כאלו לא הבחין בפניו התמהות של הרשל, הוסיף וברכו: "השם יתברך יצליח דרךך וישלח לך את מזונותיך בהרחבה בדרך של כבוד". אף-על-פי שהרשל לא הבין את פשר הדברים, ברכתו המפרכת של הצדיק הניחה את דעתו. הוא שב לביתו, וספר לזוגתו על הוראת הצדיק. בסופו של דבר גם היא התחזקה בבטחונה בה, ועודדה את בעלה לשבת וללמד כצווי הרבי. ימים של עני ודלות עברו עליהם, ומצבם הוסיף והדרדר מיום ליום. הרשל השתדל להשקיע את כל-כלו בלמודו ולא להניח לקשיים לשבר את רוחו. מפעם לפעם יצא למכר חפץ או בגד, כדי להשיג כמה פרוטות בעבור בני הבית, אך האמין וקנה כל העת להתממשות ברכת הצדיק. לילה אחד, בשעה מאחרת אחר חצות הלילה, נשמעו דפיקות על דלת ביתו. בפתח עמדו שני יהודים סוחרים, שנראה כי עברו דרך ארצה. "זה עתה שבנו מהיריד הגדול בצ'נסטוב, ואנו בדרךנו לשוב לעירנו לודז", ספרו השנים. "בחוותינו אָזלו והחלטנו לעצור למנוחת לילה, כדי להמשיך בנסיעה מחר בבקר. ראינו אור בחלון, ואנו שואלים אם נוכל ללון אצלכם". הרשל קבל את הסוחרים בזרועות פתוחות ושמח על ההזדמנות לקים את מצוות הכנסת אורחים. אך כאלו נזכר בדבר-מה, הוסיף בהסוס: "מקום לישי אציע לכם בשמחה, אך לצערי אין בידי לתת לכם לאכל, שכן לא נותר בידינו מזון". האורחים, שחזותם העידה כי אמידים הם... **הממשך בגיליון הבא!**

פירת ההלכות

ע"פ ילקוט יוסף כרך ה.

ב. אם עבר והוליד אש ביום טוב מתר להנות מהאש ביום טוב. [רמב"ם. הרב המגיד. ילקוט יוסף שבת כרך ג' סימן סיה. דין הנאה ממעשה שבת בדברים האסורים מדרבנן.]

ג. אם לא היה אפשר לו להוציא האש מערב יום טוב, כגון שהיה במאסר וכיו"ב, מתר להוציא אש ביום טוב.

ד. מתר להדליק גפרור משלהבת של נר, או מנחלים עמומות שאין בהם שלהבת, אבל להדליק מאפר [רמץ] חם, שאין שם אש כלל, ורק מחמת חם האפר הנפרוד גדלק, יש להחמיר. [ילקוט יוסף על המועדים עמוד תסז.]

ה. מתר לטלטל קפסת גפרורים ביום טוב, ואין להם דין מקצה ביום טוב, כיון שראוי להשתמש בהם על ידי הדלקה מאש מצויה. [יביע אפר חלק ב סימן כו סק"ד. יחזק דעת ח"א סי' לג.]

ו. מתר להדליק גפרור מראש הזכוכית של מנורת נפט [ולאמפא], אף על פי שאינו נוגע במש בראש השלהבת, אלא גדלק מחם השלהבת, לפי שדבר זה נחשב כהבערה מאש מצויה. [ש"ת יביע אפר חלק ב' סימן כז.]

עלון זה לעילוי נשמת!

ברוך עובדיה בן שרה	יגאל יונתן בן שושנה
שרה בת סלמה	שלום בן משה
אסתר בת חנה	שלום בן אברהם
ציון עובדיה בן רחל	יחזקאל אליהו בן סמרה
נעמי לקס בת אסתר	יעקב לקס בן אסתר
רחל עובדיה בת אסתר	רבקה בת כאוגו וחנניה
שלמה בן אליהו ושרה	אברהם דמתי בן אסתר
דוד שורנזון בן חוה	יוסף צברי בן אהרון

ת.נ.צ.ב.ה.

עורך ומגיש: שלום ע.

המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית:
יש לשלוח הודעה לאימייל: avodat.ase@gmail.com
כמו כן ניתן להוריד את העלון באתרי "לדעת" ו"דרשו" ועוד...